

Особливості присвоєння дитині прізвища, імені та по батькові в Україні, та законодавче врегулювання порядку їх зміни

Порядок визначення прізвища, власного імені, по батькові дитини та порядок їх зміни врегульовано низкою законодавчих актів, зокрема: Цивільним та Сімейним кодексами України, Правилами державної реєстрації актів цивільного стану в Україні, затвердженими наказом Міністерства юстиції України 18.10.2000 № 52/5 (у редакції наказу Міністерства юстиції України 24.12.2010 № 3307/5), зареєстрованими в Міністерстві юстиції України 18.10.2000 № 719/4940, Правилами внесення змін до актових записів цивільного стану, їх поновлення та анулювання, затвердженими наказом Міністерства юстиції України 12.01.2011 № 96/5, зареєстрованими в Міністерстві юстиції України 14.01.2011 р. за № 55/18793.

Згідно статті 28 Цивільного кодексу України, фізична особа набуває прав та обов'язків і здійснює їх під своїм ім'ям. Ім'я фізичної особи, яка є громадянином України, складається із прізвища, власного імені та по батькові, якщо інше не впливає із закону або звичаю національної меншини, до якої вона належить.

Ще задовго до народження дитини перед майбутніми батьками постає питання вибору передусім власного імені.

Законодавчо в Україні не існує обмежень щодо присвоєння дитині імені, при умові наявності згоди обох батьків. Власне ім'я дитини, народженої жінкою, яка не перебуває в шлюбі, у разі відсутності добровільного визнання батьківства визначається матір'ю дитини.

Разом з тим, при державній реєстрації народження дитині може бути присвоєно не більше двох власних імен, якщо інше не впливає із звичаю національної меншини, до якої належать мати і (або) батько.

Щодо питання присвоєння дитині прізвища, то в даному випадку законодавчо визначено вичерпний порядок – якщо батьки мають спільне прізвище, то це прізвище присвоюється і дітям.

При різних прізвищах за письмовою згодою батьків дитині присвоюється прізвище батька чи матері або подвійне прізвище, утворене шляхом з'єднання їхніх прізвищ.

У разі якщо мати чи батько дитини не може особисто з'явитись до органу державної реєстрації актів цивільного стану, то її (його) заява, справжність підпису на якій має бути нотаріально засвідченою, може бути подана через представника. Повноваження представника мають ґрунтуватися на нотаріально посвідченій довіреності.

У заяві про присвоєння дитині подвійного прізвища батьки зазначають, з якого прізвища - батька чи матері - повинно починатися прізвище дитини.

За відсутності згоди щодо присвоєння дитині прізвища чи імені вказане питання може бути вирішено на підставі рішення органу опіки та піклування або суду.

По батькові дитині присвоюється за власним іменем батька. Якщо батько має подвійне власне ім'я, то по батькові дитині присвоюється за

одним із них на вибір батьків. На прохання батьків по батькові може також утворюватись згідно з національними традиціями або не присвоюватись взагалі.

По батькові дитини, народженої жінкою, яка не перебуває у шлюбі, за умови, що батьківство щодо дитини не визнано, визначається за власним іменем особи, яку мати дитини назвала її батьком.

Водночас, Правилами внесення змін до актових записів цивільного стану, їх поновлення та анулювання передбачено порядок виправлення (зміни) прізвища або власного імені дитини в актовому записі про її народження у зв'язку з тим, що при державній реєстрації народження дитині присвоєно прізвище або власне ім'я без урахування побажань обох або одного з батьків, у разі подачі батьками заяви не пізніше одного року з дня народження, а заяви про виправлення власного імені дитини у зв'язку з тим, що вона фактично має власне ім'я, відмінне від зазначеного в актовому записі про її народження, і це відповідає інтересам дитини - до досягнення нею 14-річного віку.

На підставі висновку відділу державної реєстрації актів цивільного стану щодо виправлення прізвища, власного імені, по батькові, які були зазначені без урахування національних традицій, уносяться зміни до актового запису про народження та інших актових записів, де вони аналогічно зазначені.

Разом з тим, законодавством передбачено підстави зміни прізвища дитини її батьками, зокрема:

- у разі зміни прізвища обома батьками змінюється прізвище дитини, яка не досягла семи років;
- у разі зміни прізвища обома батьками прізвище дитини, яка досягла семи років, змінюється за її згодою;
- у разі зміни прізвища одного з батьків прізвище дитини може бути змінено за згодою обох батьків та за згодою дитини, яка досягла семи років;
- за заявою батьків або одного з них, якщо другий помер, оголошений померлим, визнаний недієздатним або безвісно відсутнім, дитині, яка не досягла чотирнадцяти років та якій при реєстрації народження присвоєне прізвище одного з батьків, може бути змінено прізвище на прізвище другого з батьків.

У разі заперечення одним із батьків щодо зміни прізвища дитини спір між ними щодо такої зміни може вирішуватися органом опіки та піклування або судом. При вирішенні спору беруться до уваги виконання батьками своїх обов'язків щодо дитини, а також інші обставини, які засвідчують відповідність зміни прізвища інтересам дитини.

Якщо батько змінив своє ім'я, по батькові дитини, яка досягла чотирнадцяти років, змінюється за її згодою.

Упорядник головний спеціаліст Костюк Світлана Іванівна